

Вивчення особливостей сучасного процесу навчання на уроках із фізичної культури в дітей молодших класів

Національний університет фізичного виховання та спорту України (м. Київ)

Постановка наукової проблеми та її значення. За останні роки питання фізичного виховання все більше й більше привертають увагу педагогічної, медичної та батьківської громадськості.

Актуальною проблемою сучасної педагогічної науки є пошук нових підходів до організації навчально-виховного процесу в школі, спрямованих на гуманізацію освіти, що забезпечить створення оптимальних умов для духовного зростання особистості, повноцінної реалізації психофізичних, психомоторних можливостей, збереження та зміцнення здоров'я [3].

Відомо, яке велике значення має добре організоване фізичне виховання для зміцнення здоров'я дітей, гармонійного фізичного розвитку, підвищення працездатності їхнього організму й розширення функціональних можливостей.

Нині досить чітко визначено основні форми організації фізичного виховання школярів (урок фізичної культури; фізкультурно-оздоровчі форми занять фізичними вправами в режимі дня школяра; позакласні та позашкільні форми занять), установлені загальні вимоги до змісту та методики занять фізичними вправами з дітьми різного шкільного віку [6].

Аналізуючи сучасний стан фізичної культури й спорту в школі, середніх та вищих навчальних закладах, можна прийти до єдиного висновку: воно не відповідає висунутим вимогам і не сприяє формуванню з дитячих років стійкого інтересу до занять фізичними вправами.

Удосконалення системи безперервної освіти підростаючого покоління неможливе без цілісного розуміння психічної й рухової діяльності учня та глибокого вивчення, психофізіологічних і психомоторних детермінант розвитку психіки й моторики на всіх основних стадіях освіти [5]. Сучасна педагогічна наука досліджує різні проблеми фізичного виховання. Питання теорії та методики фізичного виховання аналізують такі автори, як Ю. Васьков, Л. Волков, О. Леонов, Є. Приступа, Ф. Турчак, Б. Шиян та ін.

Нині вчені й учителі фізичної культури приділяють велику увагу вирішенню низки важливих та актуальних питань фізичного виховання дітей молодшого шкільного віку. Особливе місце відведено розробці психомоторних якостей дітей у зв'язку з тим, що їхній рівень розвитку – нижчий за середній [2].

Актуальність дослідження психомоторних якостей підтверджує й той факт, що ще сторіччя тому наші видатні співвітчизники І. М. Сеченов і П. Ф. Лесгафт указали на важливість наукової розробки та розвитку психомоторних здібностей людини як єдності її фізичної й психічної сфер та основи найвищої саморегуляції його рухової діяльності [4]. Також теоретичні й методологічні передумови для дослідження проблеми психомоторики в цілому містяться в працях таких відомих науковців, як Н. А. Бернштейн, Є. П. Ільїн, В. В. Клименко, В. П. Озеров, А. Л. Сиротюк, О. О. Ухтомський, В. Д. Шадриков та ін.

Проблема розвитку психомоторики молодших школярів на заняттях фізичною культурою залишається актуальною в теоретичних і практичних дослідженнях сьогодення. Особливу увагу дослідженню психомоторики приділяють Л. Роговик, Л. П. Сергієнко, Н. Г. Чекмарьова, А. І. Шинкарюк та ін.

Завдання роботи – проаналізувати сучасний процес навчання на уроках із фізичної культури дітей молодших класів.

Методи та організація дослідження – аналіз й узагальнення наукової та методичної літератури, анкетне опитування, метод математичної статистики. В анкетному опитуванні брали участь 40 учителів із фізичної культури міста Києва.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Для визначення навчального процесу з фізичного виховання учнів початкових класів нами проведено дослідження, які передбачали виявлення спрямованості навчального процесу на уроках із фізичної культури, його змісту, а саме методів, форм та засобів, які застосовуються вчителями з фізичної культури, та визначити, наскільки значимим вважають педагоги розвиток психомоторних якостей у дітей молодшого шкільного віку й сприяють їхньому розвитку.

Щодо проведення занять із фізичної культури в дітей молодших класів нами отримано такі відповіді: 40 % респондентів зазначили, що причиною труднощів, які виникають у вчителів із фізичної культури під час проведення уроків, є байдужість дітей до занять, 12 % респондентів указали на невідповідність програми занять рівню розвитку дітей і 48 % респондентів вважають, що навчальний процес ускладнений у зв'язку з низьким рівнем здоров'я дітей. Цей факт підтверджує те, що проблема фізичного й психічного розвитку дітей актуальна в наш час.

На питання щодо зміни змісту уроків фізичної культури більшість респондентів, а це 25 %, вважають, що оцінювати рівень досягнень на уроках фізичної культури потрібно за змінами показників фізичної підготовленості, а не за нормативами, 30 % указують на необхідність розробки нових програм, які б були більш доступними для учнів, котрі навчаються, 15 % вважають, що програми потрібно зробити більш сучасними, 20 % відповіли, що потрібно підвищити вимогливість до проведення уроків із фізичної культури та 10 % – потрібно зробити фізкультуру факультативним предметом. Результати опитування свідчать про те, що програма проведення уроків із фізичної культури потребує доопрацювань.

Спираючись на сучасну програму проведення уроків із фізичної культури, де матеріал розподілено за «школами», до яких увійшли вправи, об'єднані за способами рухової діяльності, ми провели опитування щодо того, які способи рухової діяльності використовують учителі фізичної культури. У результаті виявилось, що більша кількість педагогів надають перевагу школі м'яча, стрибків, пересувань, але не до кінця оцінюють і використовують школу постави та школи культури рухів, у яких закладаються основи фізичного, психічного й естетичного виховання дітей молодшого шкільного віку.

Також у результаті проведеного анкетування встановлено, що всі респонденти вважають необхідним розвиток психомоторних якостей на уроках із фізичної культури.

У ході нашого дослідження виявлено, що 40 % опитаних простежують середній рівень розвитку психомоторних якостей у дітей молодшого шкільного віку, 50 % вважають його низьким і лише 10 % стверджують, що рівень розвитку школярів – на високому рівні. Це засвідчує той факт, що дослідження та покращення рівня психомоторних якостей є актуальною проблемою сьогодення, а особливо в дітей початкових класів, де розвиток психомоторних якостей вважається сенситивним періодом (рис. 1).

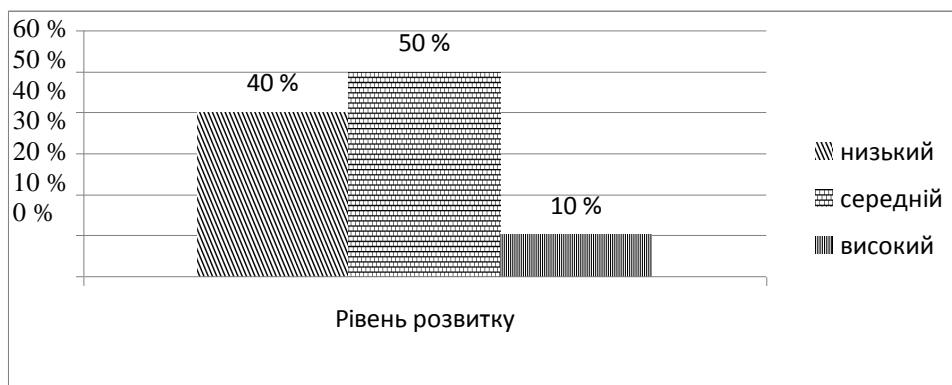

Рис. 1. Оцінка рівня розвитку психомоторних якостей в учнів початкових класів

На ефективність розвитку психомоторних якостей впливає багато факторів. Так, нашим респондентам поставлено питання про те, які фактори найбільше впливають на розвиток психомоторних якостей. На думку респондентів, найбільш вагомими факторами, які впливають на процес розвитку психомоторних якостей, є рівень мотивації учнів до занять та початковий рівень розвитку дітей, наступними за значимістю вчителі вважають позитивний мікроклімат серед учнів у класі та вчителем і матеріальне забезпечення на уроці необхідним інвентарем. Найбільш незначимими респонденти вважають кількість учнів, присутніх на уроці з фізичної культури, та поведінку педагога. Результати опитування підтверджують те, що не лише вчителі з фізичної культури, а й батьки повинні приділяти увагу фізичному розвитку дітей. Тільки спільна робота педагогів і батьків може привести до покращення психомоторних якостей дітей у молодшому шкільному віці. У подальшому завдяки високому рівню розвитку психомоторних якостей дитина буде всебічно та гармонійно розвинена, вона з легкістю засвоюватиме нові рухи та дії.

На питання стосовно засобів і методів, які використовуються вчителями з фізичної культури для розвитку психомоторних якостей, ми отримали такі дані: 19 % застосовують фізичні вправи, 32 % розвивають психомоторику дітей рухливими іграми, 22 % використовують вправи з предметами, лише 6 % виконують вправи під музичний супровід. Результати опитування показують нам, що до однієї з причин низького рівня мотивації до занять відносять монотонне нецікаве для дітей проведення занять із фізичної культури. Тому доцільно, на нашу думку, процес проведення уроків із фізичної культури доповнити вправами під музичний супровід. Це підвищує виразність рухових дій, сприяє збільшенню амплітуди та пластичності рухів. Музика дисциплінує, підвищує увагу та працездатність дітей. Позитивні емоції, які виникають під час виконання фізичних вправ під музику, посилюють їх фізіологічний ефект на організм дитини [1].

Висновки й перспективи подальших досліджень. Шкільна практика засвідчує необхідність підвищення ефективності фізичного виховання, де вимагають удосконалення як його зміст, так і технологія його здійснення. Важливою умовою розв'язання цих завдань є спільна діяльність та взаємодія педагогів школи, батьків і представників Міністерства освіти і науки України.

Проведене нами анкетування, яке спрямоване на визначення рівня розвитку дітей молодших класів та процесу навчання на уроках із фізичної культури, дало нам підставу констатувати, що рівень розвитку учнів молодших класів – нижчий за середній і це потребує шляхів подолання цієї проблеми.

Респонденти відзначають низьку зацікавленість і байдужість дітей до занять із фізичної культури. Тому важливим завданням сучасного процесу навчання на уроках із фізичної культури є модернізація та вдосконалення програми проведення занять із фізичної культури. Адже низька мотивація до занять – першопричина низького рівня здоров'я й розвитку дітей молодшого шкільного віку.

У ході дослідження ми визначили, що всі вчителі фізичної культури вважають необхідним розвиток психомоторних якостей, але не до кінця приділяють увагу їх розвитку.

Отже, можна зробити висновок, що програма проведення занять із фізичної культури в молодших класах потребує змін і доопрацювань. Рівень розвитку дітей не відповідає нормам. Тому розвиток психомоторних якостей, які сприятимуть підвищенню загального рівня розвитку дітей, є актуальною проблемою сьогодення.

Джерела та література

1. Бакшева Т. В. Выразительные движения как телесное проявление общей и профессиональной культуры человека : материалы 49 науч.-практ. конф. «Университетская наука – региону». – Ставрополь : СГУ, 2004. – С. 22–24
2. Ильин Е. П. Психомоторная организация человека : учеб. для вузов / Е. П. Ильин. – СПб. : Питер, 2003. – 384 с.
3. Овчарек А. М. Физическое воспитание школьников / А. М. Овчарек, Е. Малая // Адаптаційні можливості дітей та молоді : матеріали ІХ Міжнар. наук.-практ. конф. (Одеса, 13–15 верес. 2012 р.) / ред. А. І. Босенко ; МОНУ, Південноукраїнський НПУ ім. К. Д. Ушинського ; Ін-т фізичної культури та реабілітації. – Одеса, 2012. – Ч. 2. – С. 237–241.
4. Озеров В. Психомоторные способности человека / В. Озеров. – Дубна : Феникс, 2002. – 320 с
5. Теорія та методика фізичного виховання. Методика фізичного виховання різних груп населення / за ред. Т. Ю. Круцевич. – К. : Олімп. л-ра, 2008. – Т. 2. – 367 с.
6. Шиян Б. М. Теорія і методика фізичного виховання школярів / Б. М. Шиян. – Тернопіль : Навч. кн. – Богдан, 2001. – Ч. 1. – 272 с.

Анотації

Розуміючи нинішні проблеми розвитку та підготовки учнів початкових класів, фахівці сфери фізичного виховання, спорту й здоров'я повинні замислитися над ефективністю проведення занять із фізичної культури. Тому в статті аналізується сучасний процес навчання на уроках із фізичної культури в учнів початкових класів. Виділено основні компоненти й напрями в розвитку психомоторних якостей молодших школярів, оскільки молодший шкільний вік сприятливий для розвитку психомоторики. Розвиток психомоторних якостей – необхідна умова в процесі засвоєння комплексу вправ та дій, уяви, пам'яті, що забезпечує ефективне управління рухами й руховими діями на основі самоконтролю та самореалізації.

Ключові слова: фізична культура, учні молодших класів, психомоторні якості.

Анастасія Козак. Изучение особенностей современного процесса обучения на уроках физической культуры у детей младших классов. Понимая нынешние проблемы развития и подготовки учащихся начальных классов, специалисты сферы физического воспитания, спорта и здоровья должны задуматься над эффективностью проведения занятий по физической культуре. Поэтому в статье проведен анализ современного процесса обучения на

уроках физической культуры у учащихся начальных классов. Выделены основные компоненты и направления в развитии психомоторных качеств младших школьников, поскольку младший школьный возраст – это благоприятный период, который способствует развитию психомоторики. Развитие психомоторных качеств является необходимым условием в процессе усвоения комплекса упражнений и действий, воображения, памяти, что обеспечивает эффективное управление движениями и двигательными действиями на основе самоконтроля и самореализации.

Ключевые слова: физическая культура, ученики младших классов, психомоторные качества.

Anastasiya Kozak. Study of Peculiarities of Modern Educational Process at Physical Culture Classes Among Junior Pupils. Understanding of modern problems of development and preparation of junior pupils, the specialists of the sphere of physical education, sports and health should think about the effectiveness of physical classes conducting. In the article it is conducted the analysis of modern educational process at physical culture classes among junior pupils. It was singled about the main components and area in development of psychomotor qualities of junior pupils as junior school age is a favorable period that promotes psycho-motoricity development. Development of psychomotor qualities is a necessary condition in the process of mastering the complex of exercises and actions, imagination, memory that provide with the effective movements and motor actions on the basis of self-control and self-realization.

Key words: physical culture, students of junior classes, psychomotor qualities.